

вих холдингів за рахунок залучення банківських груп інституціональних інвесторів і небанківських фінансових організацій.

- 1.Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін. – К.: Заповіт, 1996. – 240 с
- 2.Бураковский І.В. Міжнародна торгівля та економічний розвиток країн з перехідною економікою. – К.: НАУКМА, 1998. – 204 с.
- 3.Володін С.А. Інноваційні провайдери – продуценти наукоємного ринку // Економіст. – 2005. – №5. – С.84-87.
- 4.Гесць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
- 5.Денисюк В. Високі технології і високонаукоємні галузі – ключові напрями в інноваційному розвитку // Економіст. – 2004. – №5. – С.77-81.
- 6.Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика. – К.: НІСД, 2003. – 368 с.
- 7.Кривов Г.А., Зворыкин К.О. Приоритет – наукоёмкая и высокотехнологичная продукция // Технологические системы. – 2005. – №3. – С.7-13.
- 8.Матвієнко П.В. Як захистити незалежність України. – К.: Наук. думка, 2006. – 208 с.
- 9.Портер М. Конкуренция: Пер. с англ. – М.: Вильямс, 2000. – 896 с.
- 10.Стьюарт Т. Интеллектуальный капитал: Пер. с англ. В.А. Ноздриной. – Минск: Парадокс, 1998. – 352 с
- 11.Якокка Л. Карьера менеджера: Пер. с англ. Р.И. Столпер. – Минск: Парадокс, 1996. – 432 с
- 12.Сайт Євростату epp.eurostat.ec.europa.eu.

Отримано 25.04.2012

УДК 001.8 : 330.131.7.003.2 : 339.162

А.О.ГРІЩЕНКО

Харківський державний університет харчування і торгівлі

МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІТИЧНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядаються питання застосування існуючого методичного забезпечення щодо аналізу фінансового стану для якісної оцінки фінансового ризику на прикладі підприємств роздрібною торгівлі з урахуванням специфіки їх діяльності.

Рассматриваются вопросы применения существующего методического обеспечения анализа финансового состояния для качественной оценки финансового риска на примере предприятий розничной торговли с учетом специфики их деятельности.

In article questions of application of existing methodical maintenance of the analysis of a financial condition for quality standard of financial risk of the enterprises of retail trade taking into account specificity of their activity are considered.

Ключові слова: роздрібна торгівля, фінансова звітність, підприємство, результати, фінансові ризики, ліквідність, фінансова стійкість, баланс, тримірний показник, абсолютні величини.

Фінансова діяльність підприємств роздрібною торгівлі – це склад-

ний процес, тісно пов'язаний з їх операційною діяльністю і значною мірою залежить від впливу як внутрішніх, так і зовнішніх ризиків, для запобігання негативного впливу яких необхідно мати ґрунтовну оцінку результатів фінансової діяльності, яку можна одержати шляхом проведення фінансового ризик-аналізу. Питання фінансового аналізу в світлі проведення оцінки негативного впливу фінансових ризиків потребує певного доопрацювання.

Для дослідження питань особливостей генерації фінансових ризиків на підприємствах роздрібно́ї торгівлі, було вибрано 35 підприємств м.Харкова різних форм власності, розмірів і місця розташування, які займаються реалізацією продовольчих товарів і перебувають на товарному ринку не менше п'яти років. Вибір торговельних підприємств продовольчого спрямування зумовлений відносною стабільністю даного ринку, складом покупців і станом попиту. Було проведено групування підприємств з виокремленням підприємств малого та середнього бізнесу (МСП) та великі підприємства (ВП), що знаходяться на загальній формі оподаткування і складають фінансову звітність відповідно до діючих стандартів у повному обсязі.

Деяка недосконалість і обмеженість методик оцінки фінансових ризиків, врахування їх недоліків та позитивних сторін, обумовили використання для якісної оцінки фінансових ризиків даних аналізу фінансового стану як найбільш доступного методу виявлення й оцінки потенційних зон та ступеню впливу фінансових ризиків [1, 3, 6, 7].

В умовах ринку торговельна діяльність здійснюється за принципом самофінансування і саморозвитку, а це означає, що головною метою фінансово-господарської діяльності торговельних підприємств має бути прибуток. Негативні фінансові результати, отримані підприємствами, – це більш ніж тривожний знак щодо правильності вибору концепції їх управління.

Серед аналізованої вибіркової сукупності підприємств роздрібно́ї торгівлі в 2008-2010 рр. на 31% зросло число збиткових підприємств. Результати табл.1 показують, що у 2009 р. має місце падіння, а у 2010 р. – зростання чистого доходу. Дещо нижчими темпами ніж ВП розвивались МСП. Однак позитивна тенденція їх зростання також мала місце, що забезпечило приріст чистого доходу на 11,4%. Ці факти свідчать про наявність ризику функціонування як ВП, так і МСП.

Одержані результати аналізу структури активів і пасивів досліджуваної вибіркової сукупності підприємств роздрібно́ї торгівлі продовольчими товарами м. Харкова (табл.2) свідчать про мобільність їх активів, що сприяє ефективному реагуванню менеджменту підприємств на зміни зовнішнього середовища, шляхом коригування обсягів і

структури товарообороту без використання значних капіталовкладень.

Таблиця 1 – Аналіз фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі продовольчими товарами м. Харкова у 2008-2010 рр.

Показники	Періоди			Темпи змін, відхилення*		
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2009р. до 2008р.	2010р. до 2009р.	2010р. до 2008р.
Чистий дохід від реалізації (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2089693,7	2568123,8	2583189,2	122,9	100,6	123,6
МСП	14662,955	17249,8	16340,8	117,6	94,7	111,4
ВП	2075030,7	2550874,0	2566848,4	122,9	100,6	123,7
Чистий прибуток (збиток)*, тис. грн.	-7106,6	2505,9	4456,8	9612,5	1950,9	5155,7
МСП	331,4	291,9	-2,5	-39,5	-294,4	-37,0
ВП	-7438,0	2214,0	4459,3	9652,0	2245,3	5192,7

* Визначено абсолютні відхилення з огляду на збитки.

Доля власного капіталу МСП у валюті балансу за досліджуваний період коливалась в межах 63,9-68,7%. Слід відмітити позитивну тенденцію росту власного капіталу як ВП, так і МСП. Власні кошти в основному формувались за рахунок капіталізованого прибутку та збільшення статутного фонду.

У структурі оборотних активів (табл.2) спостерігається зниження частки запасів і зростання дебіторської заборгованості та грошових коштів, що можна пояснити зростанням суми авансів, які вимагають оптовики і підприємства-виробники за товари. Порівнюючи рівень ліквідності активів ВП та МСП, можна зробити висновок, що найменш ліквідний склад активів властивий МСП, оскільки найбільшу їх частку займають товарні запаси, що може генерувати фінансовий ризик втрати ліквідності.

Таблиця 2 – Структура і динаміка активів і пасивів груп підприємств роздрібної торгівлі продовольчими товарами м. Харкова у 2008-2010 рр.

Групи підприємств	Періоди			Зміни у структурі за 2010-2008 рр. (+, -)
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	
1	2	3	4	5
Частка в валюті балансу, %				
оборотних активів, всього	85,1	86,0	84,7	-0,5
МСП	53,1	59,2	57,1	4,0
ВП	85,4	86,2	84,9	-0,5
власного капіталу, всього	7,4	7,9	8,3	0,9
МСП	63,9	67,2	68,7	4,7
ВП	6,9	7,5	7,9	1,0

Продовження табл.2

1	2	3	4	5
Частка у складі оборотних активів, %				
запасів, всього	50,4	49,5	45,5	-4,9
МСП	74,4	70,4	70,2	-4,2
ВП	50,3	49,4	45,4	-4,9
дебіторської заборгованості, всього	12,9	17,9	15,5	2,6
МСП	2,9	3,5	3,7	0,8
ВП	12,9	18,0	15,5	2,6
поточних фінансових інвестицій, грошових коштів і їх еквівалентів, всього	6,8	12,8	10,8	3,9
МСП	11,7	9,1	7,5	-4,2
ВП	6,8	12,8	10,8	4,0
Частка у складі позикового капіталу, %				
довгострокові зобов'язання, всього	17,5	31,0	35,0	17,6
МСП	0,9	0,9	0,4	-0,4
ВП	17,5	31,1	35,1	17,6
короткострокові банківські кредити, всього	6,3	3,3	3,0	-3,3
МСП	0,0	0,0	0,0	0,0
ВП	6,3	3,3	3,0	-3,3
кредиторська заборгованість, всього	52,4	56,7	47,0	-5,4
МСП	82,6	84,7	82,6	0,0
ВП	52,3	56,6	46,9	-5,4

Висока питома вага запасів є специфікою торгівельної галузі, однак треба враховувати, що досліджувана сукупність підприємств займається торгівлею продовольчими товарами, що пов'язано як з обмеженими термінами реалізації і зберігання товарів і може позначитися на додаткових втратах, так і з необхідністю задоволення повсякденного попиту, забезпечення якого потребує різноманітного асортименту, а значить, і наявності значних товарних запасів, від оборотності яких залежать прибутковість і платоспроможність підприємств, а швидкість обороту товарних запасів опосередковано впливає на фінансові ризики торгового підприємства.

У структурі позикових коштів досліджуваних підприємств має місце ріст довгострокових зобов'язань, в основному за рахунок ВП, які впроваджують інвестиційні проекти (капітальні вкладення). Слід зазначити, що для торгівельних підприємств в основному не властиві довгострокові вкладення у виробничі фонди, а більш прийнятним для них є фінансовий лізинг, в результаті якого відбувається формування основних засобів [2]. Короткострокові банківські кредити мають місце лише в поточних зобов'язаннях ВП. Тенденція їх зниження пояснюється високою ціною кредитів в умовах економічної кризи. Більш привабливим для підприємств роздрібною торгівлі є комерційний кредит,

що позначається на структурі поточних зобов'язань як МСП, так і ВП, де найбільшу частку (МСП – в межах 84,7%, а ВП – 56,7%) займає кредиторська заборгованість за товари. Протягом 2008-2010 рр. у МСП їх рівень не змінюється, а у ВП і в цілому вибіркової сукупності має місце зменшення на 5,4% внаслідок росту довгострокових зобов'язань. Зміни кредиторської заборгованості кардинальним чином позначаються на рівні ліквідності в короткостроковому періоді, що також тісно пов'язане з генерацією фінансового ризику.

Оцінка структури активів і джерел фінансування, формування фінансового результату підтверджує наявність впливу таких фінансових ризиків, як ризик фінансової стійкості, ризик втрати ліквідності, ризик рентабельності активів і власного капіталу (через наявність збитків), ризик зменшення оборотності активів на підприємствах роздрібно торгівлі

Проведення якісної оцінки фінансових ризиків у вибірковій сукупності підприємств потребує попередньої оцінки фінансового стану за бухгалтерською звітністю з подальшим визначенням зон фінансового ризику.

Оцінка ризику втрати платоспроможності пов'язана безпосередньо з аналізом ліквідності. Фактором ризику є порушення ліквідності балансу, а його наслідком – нездатність підприємства своєчасно покривати зобов'язання своїми активами, термін перетворення яких в грошову форму відповідає терміну погашення зобов'язань, тобто ризик втрати підприємством платоспроможності характеризує його нездатність своєчасно погасити свої фінансові зобов'язання.

Методику оцінки втрати платоспроможності з визначенням зон ризику наведено в роботах [5, 7-9], а її алгоритм – на рис.1.

Відповідно до цієї методики було проведено групування активів (з огляду на їх однорідність) за ліквідністю та пасивів за ступенем терміновості виконання зобов'язань, що конструктивно відповідає змісту рядків активів і пасивів балансу та виділенням зон ризику: безризикової зони, зони допустимого ризику, зони критичного ризику, зони катастрофічного ризику.

Безризикова зона – стан абсолютної ліквідності балансу, за якого у підприємства в будь-який момент настання терміну зобов'язань обмеження в платоспроможності відсутні. Зона допустимого ризику – поточні платежі і надходження характеризують стан нормальної ліквідності балансу ($A1 < П1$), через недостатнє надходження коштів підприємство зможе розрахуватись за зобов'язаннями в інтервалі до трьох місяців. У цьому випадку в якості іншого джерела використовуються активи $A2$, але для їх трансформації потрібно більше часу. Активи групи $A2$ за рівнем ліквідності входять до групи малого ризику, проте не виключена можливість втрати їх вартості, порушення контрактів та

інших негативних наслідків. Рівень критичного ризику свідчить про порушену ліквідність, коли підприємство має обмежені можливості щодо погашення зобов'язань в інтервалі до 6 місяців. Наявні тенденції ризику ліквідності балансу спричиняють розвиток ризику розрахунку за короткостроковими кредитами, складаються умови виникнення ризику фінансової стійкості.

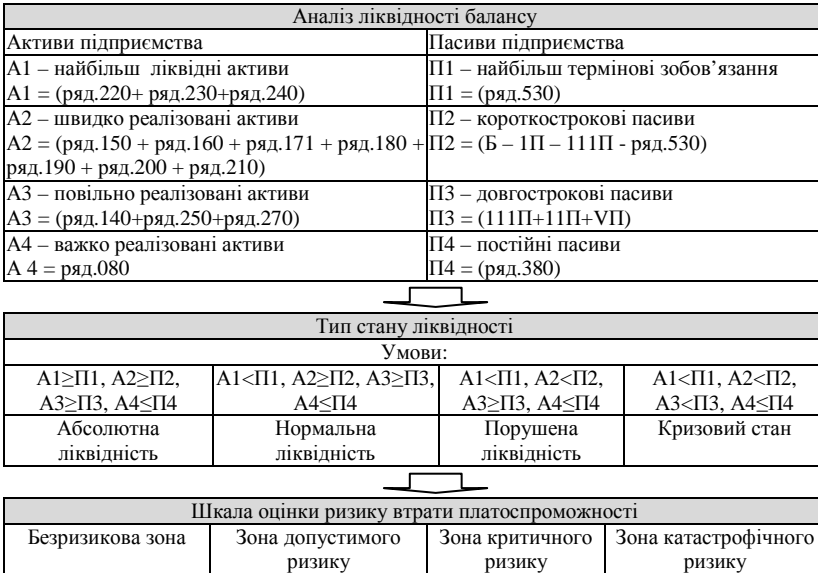

Рис.1 – Розрахункова модель оцінки ризику ліквідності балансу [7]

Рівень критичного ризику свідчить про порушену ліквідність, коли підприємство має обмежені можливості щодо погашення зобов'язань в інтервалі до 6 місяців. Наявні тенденції ризику ліквідності балансу спричиняють розвиток ризику розрахунку за короткостроковими кредитами, складаються умови виникнення ризику фінансової стійкості.

В зоні катастрофічного ризику підприємство за станом ліквідності балансу має кризовий стан і не здатне здійснити розрахунки як на поточний час, так і в відносно недалекому майбутньому. Коли $A4 > P4$, складається передумова виникнення ризику фінансової неспроможності, оскільки підприємство не має власних оборотних коштів для проведення підприємницької діяльності.

Результати аналізу ліквідності балансу та оцінки ризику втрати ліквідності досліджуваної вибірки підприємств наведено в табл.3 і на рис.2.

Таблиця 2 – Аналіз ліквідності балансу підприємств роздрібно торгівлі

Активи				Пасиви				Платіжний надлишок (+), нестача (-)		
Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік
Найбільш ліквідні активи (А1)	33361,55	85528,0	79374,4	Найбільш термінові зобов'язання (П1)	277889,1	405267	374180,7	-244528	-319739	-294806
МСП	311,05	299,65	281,9	МСП	1504	1542,5	1676,35	-1192,95	-1242,85	-1394,45
ВП	33050,5	85228,35	79092,5	ВП	276385,1	403724,5	372504,4	-243335	-318496	-293412
Швидко реалізовані активи (А2)	201660,9	222783,5	264485,6	Короткострокові пасиви (П2)	159964,1	87864,5	143045,6	41696,75	134919	121440,1
МСП	240,2	368,45	513,4	МСП	261,8	222,35	304,85	-21,6	146,1	208,55
ВП	201420,7	222415	263972,2	ВП	159702,3	87642,15	142740,7	41718,35	134772,9	121231,5
Повільно реалізовані активи (А3)	255204,3	362208,1	395661	Довгострокові пасиви (П3)	92978	222177,9	279621,5	162226,3	140030,3	116039,5
МСП	2177,25	2674,85	3164,25	МСП	42	68,15	76,25	2135,25	2606,7	3088
ВП	253027	359533,3	392496,7	ВП	92936	222109,7	279545,3	160091	137423,6	112951,5
Важко реалізовані активи (А4)	82905,25	106302,9	129651,5	Постійні (стійкі) пасиви (П4)	42300,75	61513,1	72324,65	40604,5	44789,75	57326,8
МСП	2285,85	2245,3	2608,95	МСП	3206,55	3755,25	4511,05	-920,7	-1509,95	-1902,1
ВП	80619,4	104057,6	127042,5	ВП	39094,2	57757,85	67813,6	41525,2	46299,7	59228,9
Баланс	573131,9	776822,4	869172,4	Баланс	573131,9	776822,4	869172,4	0,0	0,0	0,0
МСП	5014,35	5588,25	6568,5	МСП	5014,4	5588,3	6568,5	0,0	0,0	0,0
ВП	568117,6	771234,2	862603,9	ВП	568117,6	771234,2	862603,9	0,0	0,0	0,0

Підприємства	Балансові співвідношення				Зона ризику
2008 р.					
МСП	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4>П4	Критичного ризику
ВП	A1<П1	A2<П2	A3>П3	A4<П4	Допустимого ризику
Всього	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4>П4	Допустимого ризику
2009 р.					
МСП	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4>П4	Критичного ризику
ВП	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4<П4	Допустимого ризику
Всього	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4>П4	Допустимого ризику
2010 р.					
МСП	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4>П4	Допустимого ризику
ВП	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4<П4	Допустимого ризику
Всього	A1<П1	A2>П2	A3>П3	A4>П4	Допустимого ризику

Рис.2 – Оцінка ризику втрати платоспроможності досліджуваних підприємств роздрібно́ї торгівлі у 2008-2010 рр.

Вони показують, що у 2008 р. 65% МСП мали порушену ліквідність балансу, у 2009 і 2010 рр. відповідно 50% МСП. Порушену ліквідність балансу у 2008 р. серед ВП мали 40%, у 2009 – 27%, у 2010 р. – 53,3%.

В цілому за групами МСП зафіксована порушена ліквідність у 2008 і 2009 рр., вони знаходились в зоні критичного ризику, у 2010 р. – в зоні допустимого ризику. Група ВП і в цілому досліджувані підприємства протягом 2008-2010 рр. знаходились в зоні допустимого ризику.

ВП мають вищий рівень ліквідності ніж МСП, що пояснюється більш гнучкою політикою щодо використання кредитних ресурсів та наявністю дебіторської заборгованості, пов'язаної з авансуванням товарів, тому ці підприємства весь досліджуваний період знаходились в зоні допустимого ризику.

Одержані результати вказують на необхідність індивідуального підходу до оцінки ризику ліквідності кожного суб'єкту господарювання, оскільки загальні показники можуть бути нівельовані за рахунок підприємств, які мають більшу величину вихідних абсолютних показників (складових нерівностей в оцінці ліквідності балансу). Слід зазначити, що оцінка ризику на основі застосування балансових моделей є приблизною, оскільки відповідність ліквідності активів і пасивів при-

ймається умовно. Більш детальний аналіз і оцінку ризику проводять з використанням відносних коефіцієнтів.

Фінансова стійкість характеризує стабільність фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використаних коштів і дає можливість оцінити рівень ризику діяльності підприємств роздрібної торгівлі з позиції збалансованості чи перевищення доходів над витратами. Одна з характеристик фінансової стійкості – рівень покриття запасів і витрат відповідними джерелами фінансування [3-5]. Фактор ризику характеризує невідповідність між необхідною величиною оборотних активів і можливостями власних і запозичених коштів для їх формування. Наслідки ризику – перевищення витрат над доходами, що призводить до фінансової нестійкості.

Структуру і етапи методики оцінки ризику втрати фінансової стійкості за допомогою абсолютних показників [7, 9] наведено на рис.3.

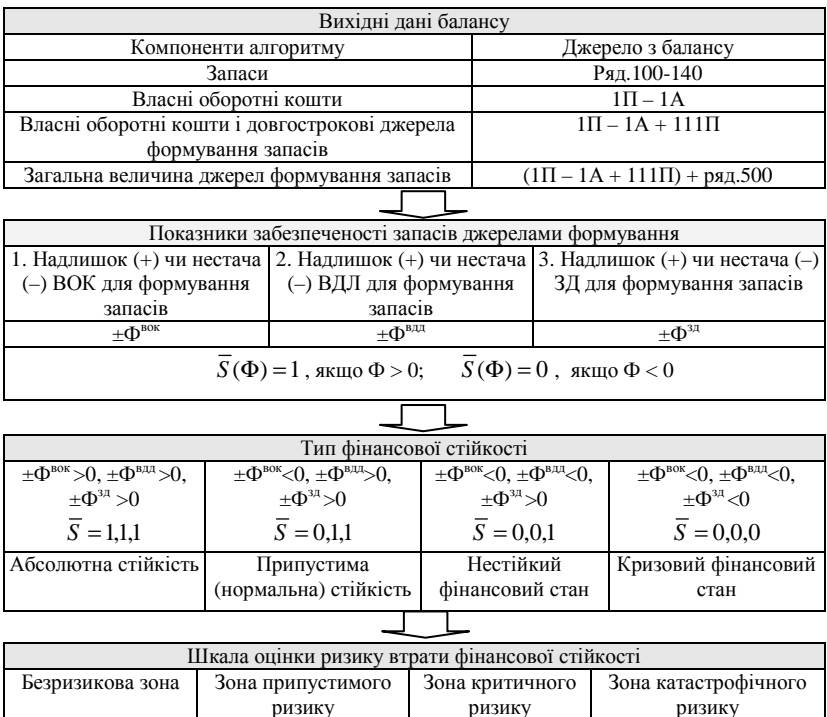

Рис.3 – Структура методики оцінки ризику втрати фінансової стійкості [7]

Безризикова зона характеризує такий стан, коли в запаси авансуються лише власні кошти. Оцінка зони ризику за індивідуальними показниками кожного підприємства показала, що власні оборотні кошти (ВОК) на покриття запасів у 2008 і 2010 рр. мали лише чотири, а у 2009 – три МСП і одне ВП протягом 2008-2010 рр., тобто у 2008 і 2010 р. 14,3%, а у 2009 р. 11,4% загальної чисельності підприємств знаходились у безризиковій зоні.

Зона припустимого ризику втрати платоспроможності характеризує ситуацію нестачі ВОК і надлишку довгострокових джерел формування запасів. Цій ситуації присутня гарантована платоспроможність. Аналізуючи зону припустимого ризику досліджуваної сукупності підприємств (табл. 4), робимо висновок, що в цій зоні МСП відсутні, ВП в 2008 р. також в цій зоні відсутні, в 2009 р. знаходиться одне ВП, а у 2010 – три ВП. Тобто в зоні припустимого ризику перебували у 2009 р. 2,9%, а у 2010 р. 8,6% загальної кількості досліджуваних підприємств

Таблиця 4 – Розрахункові дані показників фінансової стійкості

Показники, тис. грн.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
1	2	3	4
1. Загальна величина запасів	245857,5	271536,8	334730,6
МСП	1980,8	2326,05	2633,25
ВП	243876,7	269354,9	332097,4
2. Наявність ВОК	-40644,5	-44829,7	-57366,8
МСП	880,7	1469,95	1862,1
ВП	-41525,2	-46299,7	-59228,9
3. Наявність ВОК і довгострокових джерел фінансування	52300,5	177288,4	222180,9
МСП	896,55	1486	1871,05
ВП	51403,95	175802,4	220309,85
4. Загальна величина джерел формування запасів	107542,3	186537,0	231775,7
МСП	1067,35	1674,05	2061,15
ВП	106474,95	184862,95	229714,5
5. $\pm\Phi^{\text{ВОК}}$	-286502,0	-375589,6	-392097,4
МСП	-1100,1	-856,1	-771,15
ВП	-285402	-315655	-391326
6. $\pm\Phi^{\text{ВДД}}$	-193557,0	-153471,4	-112549,7
МСП	-1084,25	-840,05	-762,2
ВП	-192473	-93552,5	-111788
7. $\pm\Phi^{\text{ЗД}}$	-138315,2	-144222,8	-102955,0
МСП	-913,45	-652	-572,1
ВП	-137402	-84491,9	-102383

1	2	3	4
8. Трьохкомпонентний показник фінансової стійкості	S = 0, 0, 0	S = 0, 0, 0	S = 0, 0, 0
МСП	S = 0, 0, 0	S = 0, 0, 0	S = 0, 0, 0
ВП	S = 0, 0, 0	S = 0, 0, 0	S = 0, 0, 0
9. Зона ризику	Катастрофічного	Катастрофічного	Катастрофічного
МСП	Катастрофічного	Катастрофічного	Катастрофічного
ВП	Катастрофічного	Катастрофічного	Катастрофічного

Зона критичного ризику підприємств, що мають нестійкий фінансовий стан, пов'язана з порушеннями в платоспроможності за збереженої можливості відновлення рівноваги шляхом залучення позик і кредитів, скорочення дебіторської заборгованості. В зоні критичного ризику існує можливість неповернення інвестованих коштів. У зоні критичного ризику знаходилось лише одне МСП в 2010 р., та два ВП як у 2009, так і у 2010 рр. Тобто в цій зоні знаходилось у 2009 р. 5,7%, а у 2010 р. – 8,6% вибіркової сукупності підприємств.

В зоні катастрофічного ризику підприємство повністю залежить від позикових коштів і ця ситуація найбільш відповідає ризику банкрутства. В цьому випадку грошові кошти, поточні фінансові інвестиції і дебіторська заборгованість не покривають кредиторської заборгованості і короткострокових позичок. Поповнення запасів відбувається за рахунок коштів, що створюються в результаті затримки погашення кредиторської заборгованості і зростання кредитного ризику. Така ситуація характерна для більшості досліджуваних підприємств роздрібною торгівлі, що у відсотках до загальної чисельності підприємств складає у 2008 р. – 85,7%, у 2009 р. – 80,0%, у 2010 р. – 68,6%.

Одержані результати ризик-аналізу торговельних підприємств роздрібною торгівлі показують, що більшість з них за фінансовою стійкістю перебувають в зоні катастрофічного ризику. Це зумовлено тим, що практично всі товарні запаси досліджуваної вибіркової сукупності підприємств придбані за рахунок товарного кредиту, а також короткострокових банківських кредитів (в основному ВП).

Для зниження рівня ризику втрати фінансової стійкості підприємствам роздрібною торгівлі необхідно поєднання наступних характеристик: зростання платоспроможності, тобто здатності вчасно розраховуватись за своїми боргами, зростання ліквідності балансу, тобто забезпечення достатнього рівня покриття зобов'язань активами з погодженими термінами погашення зобов'язань, здатності погашення як кредитів з відсотками, так і інших зобов'язань, досягнення рентабельності

для забезпечення розвитку підприємств [3, 6, 7].

Використання абсолютних фінансових показників дає певні можливості для оцінки наслідків фінансових ризиків у фінансово-господарській діяльності суб'єктів роздрібної торгівлі, проте ймовірність висновків значною мірою залежить від методів обліку, що застосовуються ними відповідно до облікової політики.

Різноманітні методи та інструменти оцінки фінансового ризику відрізняються як складністю використання і рівнем витратності, так і результатами, що може призвести до неминучих упущень у процесі прийняття управлінських рішень. Тому, на нашу думку, для більш точного оцінювання фінансового ризику, враховуючи його багатогранність, слід застосовувати множину показників як абсолютних, так і відносних.

1. Бланк И.А. Управление финансовыми рисками. – К.: Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. Власова Н.О., Дядюк М.А. Экономический риск предприятий роздречной торговли / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків, 2004. – 141 с.
3. Донцова Л.В., Никифорова Н.А. Анализ финансовой отчетности. – М.: Дело и сервис, 2004. – 336 с.
4. Измайлова К. В. Финансовый анализ. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
5. Кононенко О., Махонько О. Анализ финансовой отчетности. – 4 вид., перероб. і доп. – Харків: Фактор, 2006. – 200 с.
6. Лапуста М.Г., Шаршукова Л.Г. Риски в предпринимательской деятельности. – М.: ИНФРА - М, 1996. – 223 с.
7. Ступаков В.С., Токаренко Г.С. Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 288 с.
8. Цал-Цалко Ю.С. Финансова звітність підприємства та її аналіз. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: ЦУЛ, 2002. – 360 с.
9. Яковлева И.Н. Оценка финансовых рисков на базе финансовой отчетности // Справочник экономиста. – 2008. – №5. Электронный ресурс. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/finanalysis/risk/accounting.shtml>.

Отримано 25.04.2012